

Opća biblioteka u Zenici: Decenije označene pogledom naprijed

Public Library in Zenica: Decades marked by view forwards

Slavica Hrnkaš

Opća biblioteka u Zenici
Zenica, Bosna i Hercegovina
slavica@biblioze.ba

Sažetak

Iako su u Zenici i ranije postojale čitaonice i pružane bibliotečke usluge na nekoliko mjesta u

gradu, gradska biblioteka je osnovana 1954. godine. Taj dan Opća biblioteka u Zenici obilježava kao Dan Biblioteke.

Tokom proteklih decenija Biblioteka je, uprkos neuslovnom prostoru i lošoj materijalnoj situaciji, ali zahvaljujući stručnom, motivisanom i timskom radu zaposlenih i dobroj organizaciji rada, postala prepoznatljivo informaciono, obrazovno, kulturno, umjetničko i društveno središte grada.

Ključne riječi: *Opća biblioteka u Zenici, odjeljenja Biblioteke, službe, korisnici, projekti, izdavačka djelatnost*

Abstract

Although there were readings rooms and library services at several places in Zenica earlier, the city library was founded in 1954. The Public Library in Zenica celebrates the day of its foundation as the Day of the Library. Over past decades, in spite of inappropriate space and bad financial situation, but owing to professional and motivated employees, their teamwork and good organization of work, the Library has become recognizable informational, educational, cultural, artistic and social center of town.

Keywords: *Public Library in Zenica, library departments, library services, users, projects, publishing activity*

Uvod

Gradska biblioteka s čitaonicom u Zenici, prema raspoloživim podacima, osnovana je rješenjem Narodnog odbora grada Zenice od 15. januara 1954. godine. Taj dan Opća Biblioteka u Zenici obilježava kao Dan biblioteke. Svoju djelatnost ova javna ustanova obavlja u skladu sa zakonskim propisima i stručnim bibliotečkim dokumentima. Već poznatim i provjerenim uslugama, kao i

stalnim traganjem za novim, **Opća biblioteka u Zenici** pokušava odgovoriti obrazovnim, kulturnim, informacijskim, društvenim i rekreacijskim potrebama svih svojih korisnika i onih koji bi to mogli biti.

Iako Biblioteka nije zvanično proglašena kantonalnom matičnom bibliotekom, ona, kao najveća javna biblioteka Zeničko-dobojskog kantona, obavlja i tu funkciju. Cilj je da razvoj biblioteka i bibliotečke djelatnosti u kantonu bude ravnomjeran, da korisnicima, u svim općinama na prostoru Kantona, budu pružene jednako kvalitetne usluge, ali i da položaj bibliotekara u tim sredinama bude izjednačen. Opća biblioteka u Zenici jedna je od prvih članica COBISS-a u Bosni i Hercegovini i među prvima je uvela automatsku pozajmicu.

Pet službi i pet odjeljenja

S ciljem što uspješnijeg obavljanja poslova, usavršavanja metoda i sadržaja rada i njihovog stalnog osavremenjivanja, te racionalnijeg korištenja radnih i stručnih sposobnosti zaposlenika i radnog vremena, formirani su posebni organizacioni dijelovi: Služba za nabavku i obradu bibliotečke građe, Služba za rad s korisnicima, Služba za razvoj, marketing i matične poslove, Služba za opće i zajedničke poslove.

Sve službe i svi zaposlenici odlično saraduju i timski rade na obavljanju svih poslova, a naročito na provođenju brojnih projekata koje Biblioteka realizuje.

Biblioteka ima potrebni stručni kadar. Od 21 zaposlenog, 17 su stručni bibliotečki radnici, i to sedam knjižničara, dva viša knjižničara, sedam bibliotekara i jedan bibliotečki savjetnik. Osim toga, i direktor, pored obavljanja menadžerskih poslova, aktivno učestvuje u kreiranju i realizaciji stručnih i mnogih drugih aktivnosti. Prosječna životna dob zaposlenih je 45 godina.

Posmatrano po nacionalnoj strukturi, četrnaest je Bošnjaka, troje Hrvata, troje Srba i jedno iz kategorije ostali, a po polnoj, četiri su muškarca i sedamnaest žena.

Biblioteka pruža usluge u pet gradskih odjeljenja i to u:

Centralnom odjeljenju u Školskoj ulici broj 6, površine 376 m²; Dječijem odjeljenju u Ulici branilaca Bosne, površine 64 m²; Odjeljenju Sarajevska (za djecu i odrasle),

površine 26 m²; Odjeljenju Crkvice s čitaonicom (za djecu i odrasle), površine 82 m²; Odjeljenju u Radakovu, s čitaonicom, Dječjim kutkom i Kutkom za tinejdžere, površine 100 m².

To, ipak, nije dovoljan broj odjeljenja. Stanovnici nekih prigradskih i svih seoskih naselja lišeni su usluga, jer Biblioteka nema bibliobus, kao najekonomičnije rješenje.

U sklopu Centralnog odjeljenja nalaze se:

Zbirka beletristike; Zbirka stručne i priručne literature; Zavičajna zbirka; Zbirka knjiga za slijepa i slabovidna lica; Američki kutak i Čitaonica sa 80 mjesta.

Centralno odjeljenje ujedno je i najveće odjeljenje. U njemu su korisnicima pet dana u sedmici, po jedanaest sati, od ponedjeljka do petka, te šest sati subotom, dostupni: beletristika i zbirka knjiga na stranim jezicima, stručna i naučno-popularna literatura, dnevne i sedmične novine i magazini, stručni časopisi, informacije i materijali za sjednice Vijeća općine i Skupštine Kantona, službene publikacije općine, Kantona, Federacije i Bosne i Hercegovine, referencna literatura (enciklopedije, rječnici, leksikoni, bibliografije), skromna zbirka muzičkih CD-ova. Korisnicima su na raspolaganju kompjuteri za besplatno korištenje i pretraživanje na internetu, opće informacije o radu Biblioteke, upisu, načinu korišćenja bibliotečke građe, te stalna pomoć stručnih bibliotečkih radnika u pronalasku i odabiru željene literature, tematskih zahtjeva, (izrada popisa građe za seminarske i diplomatske radove, referate), u pronalaženju informacija, pretraživanju interneta na zahtjev korisnika, kao i usluge međubibliotečke pozajmice i usluge fotokopiranja i skeniranja.

Izgradnji Zavičajne zbirke pridaje se sve veći značaj, kako bi se osigurali uslovi da, na osnovu istraživanja našeg kolektivnog pamćenja, bolje razumijemo sadašnjost i planiramo budućnost zajednice u kojoj živimo i djelujemo. Time ispunjavamo važnu zadaću promoviranja svijesti o kulturnom nasljeđu, naučnim dostignućima, poštovanju umjetnosti i doprinosa pojedinaca razvoju Zenice. Za daljnji razvitak Zbirke potrebno je digitalizirati najvažniju građu kako bismo je sačuvali i učinili dostupnom bez ograničenja.

Važan dio Centralnog odjeljenja je i Američki kutak s čitaonicom i pristupom internetu u kojem korisnicima stoji na raspolaganju bogata zbirka knjiga, novina i časopisa na engleskom jeziku. Osim toga, ovdje se redovno održavaju: izložbe, predavanja, kursevi engleskog jezika i informativni sastanci. Kutak, za svoje aktivnosti, počesto koriste i članovi različitih udruženja i nevladinog sektora.

Čitaonica, iako nefunkcionalna i sa namještajem starim više od 50 godina, omiljeno je mjesto za čitanje štampe, učenje, pisanje različitih zadaća i radova, istraživanje i studiranje.

Radi osiguravanja jednakih mogućnosti svim korisnicima, Biblioteka posebnu pažnju pokazuje prema osobama sa invaliditetom. Za slabo pokretne je napravljena tzv. rampa. Slabovidećim je osiguran poseban uređaj za lakše čitanje, a slijepima je, zahvaljujući dugogodišnjoj saradnji sa Bibliotekom za slijepa i slabovidna lica Bosne i Hercegovine, na raspolaganju bogata **Zbirka knjiga na Brajevom pismu i drugim tehnikama pristupačnim slijepim licima.**

Dječjem odjeljenju nedostaje prostor da bi se moglo organizovati u pravu dječju biblioteku za djecu do 14 godina. Raspoloživi prostor prijatno je uređen i u njemu se provode aktivnosti s ciljem podsticanja, te razvoj mašte i kreativnosti najmlađih korisnika usluga.

Odjeljenje u Crkvicama je lijepo uređen prostor za sve uzraste. Sem slikovnica i knjiga, najmlađima su na raspolaganju čitaonica i igraonica, te razni sadržaji koji se organizuju u ovom odjeljenju.

Odjeljenje u naselju Radakovo otvoreno je 2009. godine. Na preuređenje i opremanje prostora uloženo je mnogo truda i vremena. Sada je to svojevrsni *dnevni boravak* u kojem se, ponajprije djeca, ali i mladi, druže uz igračke, knjige, pretraživanje interneta, i, naravno, čitanje i učenje. Iako vrije kao u košnici, ovdje niko nikome ne smeta. Svi imaju svoj kutak: djeca, tinejdžeri i odrasli.

Osnovni cilj : biti na usluzi korisnicima

Prosječan broj članova Biblioteke u jednoj godini je oko 5.000. Godišnja članarina za Centralno odjeljenje i Čitaonicu iznosi po 15 KM, objedinjena članarina je 20, a u ostalim odjeljenjima 10 KM. Uvedena je i porodična članarina (20 i 30 KM, zavisno od odjeljenja), a odgovarajuće popuste imaju penzioneri i nezaposleni. To su minimalni iznosi jer se, uprkos svemu, brine i o socijalnom aspektu. Iako uslovi u kojima se radi nisu na nivou primjerenom vremenu u kojem živimo, čine se maksimalni naponi da zbog toga ne ispaštaju korisnici usluga. Konstantna boljka ove, kao i većine drugih biblioteka u Bosni i Hercegovini je – nedostatak sredstava za redovnu obnovu knjižnog fonda.

Prosječno se, u jednoj godini, ostvari preko 150.000 posjeta radi posuđivanja knjiga, oko 22.000 radi čitanja novina i časopisa, oko 6.000 radi korišćenja računara, oko 650 radi neknjižne građe, a petnaestak radi međubibliotečke pozajmice.

Korisnici usluga Biblioteke nisu samo upisani članovi. Mnogo je učenika, studenata i postdiplomaca i iz drugih gradova koji nisu redovni članovi, ali koriste mogućnost dnevnog članstva. Uz sve navedeno, veliki broj informacija i kontakata s korisnicima obavlja se i telefonom ili elektronskom poštom.

Svim građanima dostupni su različiti kulturni i umjetnički

ki sadržaji, predavanja, promocije, ali i kursevi, igraonice i radionice koje Biblioteka organizuje tokom godine u svim odjeljenjima.

Biblioteka je, zahvaljujući dobroj tehničkoj opremi, inventivnosti zaposlenih i saradnji s brojnim nevladinim organizacijama, ustanovama, pojedincima i drugim partnerima, uprkos prostornim i materijalnim ograničenjima, postala značajan multimedijalni centar grada. Godišnje se održi preko 60 promocija knjiga, poetskih i muzičkih večeri, predavanja iz različitih oblasti (zdravstvo, socijalne teme, ekologija, istorija, politika itd.), te izložbe knjiga, slika, fotografija, plakata, kao i prigodnih izložbi povodom obilježavanja značajnih datuma, događaja i ličnosti.

Stalno usavršavanje i obrazovanje kadrova strateško je opredjeljenje u vođenju poslovne politike Biblioteke. U toku godine uposlenici Opće biblioteke u Zenici učestvuju, u prosjeku, na desetak seminara i konferencija, kao izlagači ili kao učesnici.

Mnoštvo programa, projekata, nova izdanja, traže novu bibliotečku zgradu

Ljeto u biblioteci, Zimski raspust u Biblioteci, Klub čitalaca za djecu i tinejdžere, Raspjevana lektira (muzičko poetski program za učenike najudaljenijih područnih škola) i Mjesec knjige najznačajniji su projekti čiji je nosilac Biblioteka. (Više o tome : www.biblioze.ba)

Ljeto u biblioteci je projekat koji se realizuje u svim odjeljenjima Biblioteke, a namijenjen je svim građanima Zenice. U realizaciji ovog projekta učestvuju naši stalni ili povremeni volonteri, njih oko 100. U pedesetak aktivnosti bude uključeno 700 do 800 građana, od predškolske, do tzv. treće dobi.

Tokom posljednje decenije Biblioteka se počela baviti i izdavačkom djelatnošću. Objavljeno je slijedećih 10 knjiga (poezija, proza, eseji i jedna stručna knjiga): 1. Papo, Elizar: *Časovničar i sačasnici*; 2-3. Sarajlić, Nermin: *Triptih o đavoljim monogramima I i II*; 4. Duraković, Enes et al.: *Mak : izbor kritičkih tekstova o djelu Maka Dizdara* (int. izdanje); 5. Kondžić, Muhamed: *Izabrane pripovijetke*; 6. Ekinović, Esad: *Veslač u tami*; 7. Mahmutefendić, Kemal: *Bestijarijum*; 8. Arnaut, Selim: *Placebo*; 9. Arnaut, Selim: *Pjesme iz nove nacije Nicro* (suizdavač) i 10. Kasapović, Indira: *Podsticanje djece na čitanje u biblioteci, vrtiću i porodici*.

Daljnji razvoj bibliotečkih usluga i ostvarivanje ciljeva zbog kojih je Biblioteka osnovana limitirani su neuslovnim prostorom u kojem Biblioteka radi. Kako je najnovijom strategijom razvoja općine Zenica predviđeno pronalaženje adekvatnog prostora za rad Centralnog i Dječjeg odjeljenja Biblioteke, očekujemo da ćemo za nekoliko godina imati i lijepu, funkcionalnu zgradu koja će biti prepoznatljiv simbol grada.

**

Slavica Hrnkaš, bibliotečka savjetnica, voditeljica je Službe za razvoj i marketing i matične poslove Opće biblioteke u Zenici. Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu studirala književnost, teatrologiju i bibliotekarstvo. Diplomirala komparativnu književnost i bibliotekarstvo. Dugogodišnja je članica bibliotečkih udruženja i još nekih NVO. Redovna je učesnica domaćih i međunarodnih stručnih skupova. Bila članica međunarodnih odbora za kulturu. Preko deset godina bila je direktorica Opće biblioteke u Zenici. Dobitnica je nagrade Menadžer godine u kulturi. Daje veliki doprinos razvoju bibliotekarstva, posebno u Zeničko-dobojskom kantonu. Dobitnica je i nagrade "Mustafa Ćeman". Aktivno je uključena u politiku gdje se posebno angažuje u oblasti ljudskih prava i socijalne politike.

*

Slavica Hrnkaš, library counselor, is a head of the Service for Development, Marketing and Registry Office of the Public Library of Zenica. She attended her studies of literature, teatrology and librarianship at Faculty of Philosophy. She graduated comparative literatures and librarianship. She is a member of some library associations and some non-governmental organisations. She is a regular participant of the internal and international symposiums. She was a member of international cultural boards. She was a director of the Public Library of Zenica. She was awarded by the prize Manager of year in culture. She contributes very much to librarianship, especially in Zeničko-dobojski Kanton. She was awarded by the prize "Mustafa Ćeman". She is an active participant in politics and she is specially involved in the sphere of human rights and social policy.